

УСМІШКА, ПРОНЕСЕНА ЧЕРЕЗ УСЕ ЖИТТЯ

ОЛЕНА ГРИГОРІВНА РОМС
(25.05.1934—01.03.2013)

1 березня 2013 року після тяжкої тривалої хвороби на 79-му році життя не стало відомого українського ліхенолога, визнаного у світі фахівця з порошкоплідних лишайників, кандидата біологічних наук Олени Григорівни Ромс.

Олена Григорівна народилася 25 травня 1934 року в м. Києві у сім'ї службовців. Батько, Ромс Григорій Федотович, був директором науково-дослідного Інституту будівельних матеріалів. Мати, Ромс Лілія Борисівна, — економіст, працювала в Міністерстві будівельних матеріалів.

У роки Великої Вітчизняної війни Олена з мамою евакуювалися спочатку до Уфи, а потім до Ташкента, де в 1942 році вона пішла до школи. Після повернення до Києва в 1944 році Олена про-

довжила навчання в середній школі № 13 і в 1952 році вступила на біологічний факультет Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка, який закінчила 1957 року за спеціальністю «ботаніка». З липня 1957 по лютий 1958-го працювала польовим техніком в Інституті ботаніки АН УРСР і лаборантом у зоологічному музеї Київського державного університету. З кінця лютого 1958 по серпень 1968 року О.Г. Ромс спочатку молодший, а потім — старший науковий співробітник у Ботанічному саду імені академіка О.В. Фоміна.

Водночас із 1961 по 1964 рік навчалася в заочній аспірантурі на кафедрі систематики нижчих рослин біологічного факультету Київського університету під керівництвом професора, доктора біологічних наук А.М. Окснера. В 1965 році успішно захистила кандидатську дисертацію на тему «Порошкоплідные лишайники УССР».

Із серпня 1968 по листопад 1972 року Олена Григорівна працювала молодшим науковим співробітником у Центральному республіканському ботанічному саду АН УРСР; з листопада 1972 по лютий 1983 року — старшим інженером, старшим економістом, потім — старшим ґрунтознавцем Республіканського проектного інституту із землевпорядкування «Укрземпроект».

У 1983 році О.Г. Ромс прийшла в Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного АН УРСР, де обійняла посаду молодшого наукового співробітника, а з 1986 року — наукового співробітника. Спочатку вона займалася впорядкуванням гербарних фондів матеріалів, підготовкою їх до інсерції, а також готувала до видання ексикати. У 1986 році Олена Григорівна стала відповідальним виконавцем розді-

лів «Флори лишайників України», том 2, випуски 2 та 3. Для останніх здійснила ревізію родів *Xanthoria*, *Teloschistes* (*Teloschistaceae*), *Physcia*, *Physconia*, *Anaptychia* (*Physciaceae*), *Aspicilia* (*Hymeneliaceae*), *Eiglera* (*Eigleraceae*) тощо (Ромс, 1993; Ромс, Ходосовцев, 2010).

За час роботи з гербарними колекціями О.Г. Ромс підготувала до друку статтю «Нові місцезнаходження рідкісних для ліхенофлори УРСР лишайників» (Ромс, Блюм, 1988), а також два випуски ліхенологічних ексикат (Вассер, Ромс, 1992; Вассер та ін., 1993).

Після офіційного виходу на пенсію (1 вересня 1989 року) Олена Григорівна звільнилася з посади наукового співробітника відділу спорових рослин Інституту і продовжувала працювати в цьому ж відділі на короткотерміновій основі (1992—2002 рр., на різних посадах), а в 2002 р. оформила пенсію наукового працівника. У 2002—2005 рр. — вона знову співробітник відділу ліхенології та бріології Інституту, але вже на контрактній основі.

В останні роки життя О.Г. Ромс доклала багато зусиль до редагування рукописів випусків «Определителя лишайников России» (Андреев, Ромс, 2004) та «Флори лишайників України» (Окснер, 2010).

Олена Григорівна написала спогади про старших колег — М.Ф. Макаревич (2008) і А.М. Окснера (готується до друку).

Загалом О.Г. Ромс — автор понад 40 наукових публікацій, серед яких майже половина містить результати вивчення лишайників.

На честь Олени Григорівни описаний новий для науки вид ліхенофільного гриба — *Opegrapha romsae* S.Y. Kondr. & I. Kudratov, який спочатку був відомий із Азії, а тепер — і з України (Кондратюк, 2013).

О.Г. Ромс брала також активну участь у громадському житті установ, де вона працювала. Усі доручення виконувала старанно та відповідально. Водночас була надзвичайно скромною, уважною й чуйною до своїх колег.

Олена Григорівна вирізнялася життєрадісністю, умінням тішитися кожному дню, усьому, що її оточувало, раділа за успіхи рідних і друзів. У неї можна було отримати вичерпну консультацію як про історію Києва, котрий вона дуже любила й добре знала, так і про ботанічні та історичні пам'ятки міста, й обох ботанічних садів столиці, в яких вона працювала не один рік. Олена Григорівна з радістю надавала консультації про країни Середньої Азії та кавказького регіону, де їй доводилося бувати. Щиро ділилася з усі-

ма бажаними знаннями щодо різних страв грузинської кухні, найкращих грузинських сортів вина, солодощів середньоазійського регіону тощо.

А ще Олена Григорівна завжди вражала нас бажанням зрозуміти кожного, вмінням співпереживати, щиро радіти успіхам колег, безвідмовно допомагати всім, хто цього потребував, готовністю виконати будь-яке прохання, порадити, як вийти зі скрутного становища.

В останні роки життя Олена Григорівна тішилася успіхам і здобуткам онуків — Даринки та Костянтина — дітей сина — Козікова Олексія Феліксівича. Незважаючи на тяжку хворобу, до останніх днів життя вона виявляла живий інтерес до стану справ у відділі ліхенології та бріології, в Інституті загалом, завжди пам'ятала про дні народження всіх своїх колег і щиро вітала їх.

Але найбільше нам усім, хто мав щастя працювати з Оленою Григорівною, запам'ятується її безмежний оптимізм, який вона вміла передавати всім своїм друзям і колегам, а також її щира, надзвичайно привітна посмішка, яку вона пронесла через усе життя.

Перелік деяких ліхенологічних праць О.Г. Ромс:

1. Ромс О.Г., 1959: Лишайники лісів північно-західної частини Радянських Карпат // Студент. наук. праці. Сер. Біол. — К.: Вид-во КДУ, зб. 26, 1959. — С. 109—113.
2. Ромс О.Г., Францевич Л., 1961: До флори лишайників Українського Полісся // Вісн. Київ. ун-ту. Сер. Біол. — 1961. — 2, № 3. — С. 43—46.
3. Ромс О.Г., 1963: До питання про сталість водорості як компонента слані деяких порошокплідних лишайників // Укр. ботан. журн. — 1963. — 20, № 5. — С. 57—60.
4. Ромс О.Г., 1963: Поширення роду *Chaenotheca* Th. Fr. на Україні // Аспірант. вісн./ Природничі науки. — К.: Вид-во КДУ, 1963. — С. 81—86.
5. Ромс О.Г., 1964: До систематичного положення порошокплідних лишайників // Укр. ботан. журн. — 1964. — 21, № 5. — С. 60—72.
6. Ромс Е.Г., 1965: Порошкоплодные лишайники Украины: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. — К., 1965. — 17 с.
7. Ромс О.Г., 1967: Декілька порошокплідних лишайників південної частини о-ва Сахаліна // Укр. ботан. журн. — 1967. — 24, № 1. — С. 102—104.

8. Ромс Е.Г., 1971: Особенности географического распространения порошкоплодных лишайников // Мат-лы симпоз. микол. и лишенол. Прибалт. респ. — Рига, 1971. — Ч. 1. — С. 51—55.
9. Ромс Е.Г., 1975: Порошкоплодные лишайники (роды *Chaenotheca* Th.Fr., *Calicium* Pers. *Coniocybe* Ach., *Stenocybe* Nyl., *Sphinctrina* Fr., *Cyphelium* Ach., *Pseudocolium* Stiz., *Sphaerophorus* Pers. // Определитель лишайников СССР. Вып. 3: Кальциевые-Гиалектовые. — Л.: Наука, 1975. — С. 7—42.
10. Ромс О.Г., Блюм О.Б., 1988: Нові місцезнаходження рідкісних видів лишайників на території УРСР // Укр. ботан. журн. — 1988. — 45, № 5. — С. 55—61.
11. Вассер С.П., Ромс О.Г., 1992: Список эксикатов гербарію лишенофлори України, що видається Інститутом ботаніки ім. М.Г. Холодного. — К.: Наук. думка, 1992. — 15 с.
12. Вассер С.П., Ромс О.Г., Безніс Н.Г., 1993: Список эксикатов гербарію лишенофлори України, що видається Інститутом ботаніки ім. М.Г. Холодного, вип. II (№ 26—№ 41). — Київ, 1993. — 11 с.
13. Окснер А.М., Ромс О.Г., Кондратюк С.Я., 1993: *Teloschistaceae* Zahlbr. // Флора лишайників України у двох томах. — К.: Наук. думка, 1993. — Т. 2 (вип. 2). — С. 379—385.
14. Ромс О.Г., Окснер А.М., 1993: *Xanthoria* Th.Fr. // Флора лишайників України у двох томах. — К.: Наук. думка, 1993. — Т. 2 (вип. 2). — С. 490—504.
15. Окснер А.М., Ромс О.Г., 1993: *Teloschistes* Norm. Em Th.Fr. // Флора лишайників України в двох томах. — К.: Наук. думка, 1993. — Т. 2 (вип. 2). — С. 504—508.
16. Навроцька І.Л., Кондратюк С.Я., Брунь Г.О., Ромс О.Г., Зеленко С.Д., 1997: Лишайники // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. — К., 1997. — С. 182—190.
17. *Определитель* лишайников России. Вып. 9. Фусцидеевые, Телосхистовые /Ред. М.П. Андреев, Е.Г. Ромс. — СПб.: Наука, 2004. — 339 с.
18. Окснер А.М. Флора лишайників України. — Т. 2 (вип. 3)/ Відп. ред. С.Я. Кондратюк, О.Г. Ромс. — К.: Наук. думка, 2010. — 663 с.
19. Ромс О.Г., 2010: Рід *Lecanora* Ach., рід *Agrestia* J.W. Thomson, рід *Aspicilia* A. Massal., рід *Hymenelia* Krempelsh., рід *Lobothallia* (Clauzade & Cl. Roux) Hafellner, рід *Bellemerea* Hafellner & Cl. Roux, родина *Eigleraceae* Hafellner, рід *Eiglera* Hafellner, рід *Hyperphyscia* Mull. Arg., рід *Pyxine* Fr., рід *Heterodermia* Trevis., рід *Tornabea* Oesth. // Флора лишайників України у 2-х томах. — К.: Наук. думка, 2010. — Т. 2 (вип. 3). — С. 249—322; 326—328; 435—437; 515—525; 535—538.
20. Ромс О.Г., Ходосовцев О.Є., 2010: Рід *Phaeophyscia* Moberg, рід *Physcia* (Schreb.) Michx., рід *Physconia* Poelt, рід *Anaptychia* Korb. // Флора лишайників України у 2-х томах. — К.: Наук. думка, 2010. — Т. 2 (вип. 3). — С. 438—488; 491—514; 526—534.

С.Я. КОНДРАТЮК,
Л.П. ПОПОВА, Н.М. ФЕДОРЕНКО